

INFORMAČNÍ ZÁKONY V OTÁZKÁCH A ODPOVĚDÍCH

Oba tzv. informační zákony č. 123/1998 Sb. a č. 106/1999 Sb. přesně specifikují, na jaký druh informací má veřejnost právo, jak si tyto informace vyžádat a jak musejí příslušné úřady na konkrétní žádosti reagovat. Protože postup podle obou zákonů je do značné míry shodný, uvádíme v této kapitole obecná pravidla, které platí vždy, ve formě nejčastějších otázek a odpovědí na ně. Tam, kde se postup podle jednotlivých zákonů nějak liší, rovněž upozorňujeme na tyto rozdíly.³

Koho se ptát

Koho můžeme se svou žádostí oslovit?

Podle zákona se povinnost vztahuje na samosprávu (obec, kraj, starosta, hejtman, primátor, rada, zastupitelstvo) i státní orgány a instituce (obecní a krajský úřad, ministerstva, báňský úřad, ale i prezident, parlament, vláda, soudy, policie, Národní knihovna, vysoké školy apod.). Máme právo se ptát i organizací, které jsou přímo zřízené nějakým úřadem (např. organizace spravující obecní majetek). Zjednodušeně lze říci, že informovat musí všechny instituce placené z veřejných prostředků.

Je důležité žádat informace po správném subjektu – tedy po takovém, který je opravdu má. Neznamena to ale, že by žadatel musel zjišťovat, kdo je kompetentní k tomu, aby informace měl. Jednoduše stačí, že požadovanou informaci skutečně má k dispozici. Nemůže nastat situace, že úředníci odmítnou informaci poskytnout, protože ji porídil jiný úřad (ačkoli ji mají k dispozici). Přehled o všech institucích, jejichž činnost se nějakým způsobem dotýká životního prostředí, můžete získat na Ministerstvu životního prostředí, případně u nevládních organizací.

³ Metodické návody Ministerstva vnitra, které je orgánem dohlížejícím nad aplikací informačního zákona, najdete zde <http://www.mvcr.cz/clanek/zakon-c-106-1999-sb-o-svobodnem-pristupu-k-informacim.aspx>

Letiště Praha

Státní podnik letiště Praha odmítl poskytnout informaci s tím, že není veřejnou institucí. Spor došel přes Městský soud v Praze a Nejvyšší správní soud až před Ústavní soud, který poprvé definoval, kdo je povinným subjektem podle informačního zákona.⁴ Soudci vymezili pět znaků, které musí být převážně splněny, aby i soukromé právnické osoby musely poskytovat informace. Jde o:

- způsob vzniku a zániku
- osobu zřizovatele (je jím stát)
- kdo vytváří orgány instituce (stát)
- existence státního dohledu nad institucí
- veřejný účel instituce.

Co se stane, když se budu ptát nesprávného úřadu?

Úřad, který od vás dostane žádost o informace, které vůbec nemá, vaši žádost odloží, napíše vám, že požadované informace nemá a měl by poradit, kam se obrátit. Adresování dotazu nesprávnému úřadu tedy způsobuje zdržení. Je vždy lepší si ověřit, kdo disponuje potřebnými informacemi, a adresovat žádost správnému úřadu.

Jaká je organizace poskytování informací na úřadech?

Místo pro příjem žádostí – podatelna – musí být k dispozici po celou pracovní dobu. Kdo konkrétně (např. který odbor úřadu) informaci poskytne je věcí každého úřadu, úřad ale poskytování informací nesmí nijak omezit. Poskytování informací se neomezuje jen na tzv. úřední hodiny (i když příslušný úředník může být zrovna „v terénu“ a případné osobní návštěvy je proto lepší předem sjednat po telefonu).

Mohu žádat i orgány EU?

Aarhuská úmluva o svobodném přístupu k informacím se vztahuje také na instituce Evropské unie (Komisi a Evropský parlament, ale např. i na Evropskou investiční banku apod.), které jsou finan-

⁴ Nález Ústavního soudu s.p. I. ÚS 260/06. Ze dne 24. 1. 2007.

covány z daní občanů. Komunikace s nimi by měla být možná i v českém jazyce. V případě tohoto typu dotazů je možné se obrátit také na informační středisko EU v Praze (více viz kapitolu Poskytování informací v Evropské unii, str. 100).

Mohu se ptát i úřadů cizích států?

Státy, které jsou členskými zeměmi EU, jsou vázány společným evropským právem a zároveň Aarhuskou úmluvou. Je proto možné požadovat informace související se životním prostředím i od správních úřadů jiných zemí EU (např. ministerstvo životního prostředí konkrétního státu).

Musí informace poskytovat továrny nebo jiní znečišťovatelé životního prostředí?

Podnikatelé nebo neziskové spolky nezávislé přímo na veřejných rozpočtech poskytují informace veřejnosti pouze dobrovolně, informační zákony se na ně nevztahují. Jiné je to v případech, kdy soukromé podniky čerpají např. investiční pobídky, dotace apod. Informace v takovém případě ale musí zveřejnit orgán veřejné správy, který dotaci přidělil.

Ačkoliv podniky nemusí informovat veřejnost přímo, jsou povinny některé typy informací poskytovat veřejné správě (např. hlášení do integrovaného registru znečišťování,⁵ hlášení o produkci odpadů apod.). Tyto informace jsou pak prostřednictvím veřejné správy dostupné občanům (více k tématu viz kapitolu).

Nehlášený azbest

Firma SPS Engineering s.r.o. rekonstruovala panelové sídliště Na Chmelnici v Praze. Větrací systémy v šachtách domů byly vybudovány z azbestocementových trubek, které pracovníci firmy rozmlátili palicí a zamořili tak azbestem stovky bytů. Na vzniku problému se vedle nezodpovědné stavební firmy podílela také hygienická stanice a stavební úřad Prahy 3, které vůbec nezasáhly. Likvidace azbestocementových trubek, izolací či jiných materiálů s příměsí azbestu není při rekonstrukcích starších domů žádnou výjimkou. Firma však nic nenahlásila do Integrovaného registru znečišťování.

5 Viz webové stránky Integrovaného registru znečišťování www.irz.cz

Případ řešila Česká inspekce životního prostředí a majitelé bytů nakonec po dvouletém sporu podali na městskou část Praha 3 žalobu a domáhali se vyčištění svých bytů od nebezpečného azbestu.⁶ V roce 2008 soud první žalobu zamítl.

Kdo se může ptát

Kdo může požádat o informaci?

I když nejste politikem, novinářem, ani aktivistou Arniky, úřady s vámi musí jednat. A to dokonce bez ohledu na to, zda je tazatel občanem ČR, nezletilý, fyzickou nebo právnickou osobou. Stačí se jen představit – na anonymy se neodpovídá. V případě, že o informace žádáte jménem právnické osoby (např. jako jednatel občanského sdružení), je dobré mít připravené písemné oprávnění (úřad jej může ověřovat).

Na co se ptát

Na co se můžeme zeptat?

Zákon říká, že veřejné musí být všechny informace, s výjimkou obchodních tajemství a citlivých informací ohrožujících například bezpečnost státu. Nezveřejňují se ani osobní údaje. Za státní či obchodní tajemství přitom není možné označit jakýkoliv dokument – utajení podléhá jen malé procento dokumentů, které se pohybují po úřadech. Můžeme tedy požadovat prakticky jakoukoliv informaci, kterou úřady mají nebo mají mít. Nezáleží, jak informace vypadá nebo na čem je obsažena (na papíře či v elektronické podobě, písemný či zvukový záznam atd.).

Jestliže žadatel požádá o poskytnutí informací formou kopií konkrétních listin, je povinný subjekt zavázán tuto formu respektovat a nikoliv poskytnout informace pouhým výpisem.⁷

6 Podrobnosti případu zde <http://arnika.org/soud-zamitl-prvni-zalobu-lidi-postizenych-azbestem-kaucha-tim-ale-nekonci>

7 Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 11. 8. 201, sp. zn.: 5137/2010/VOP/KČ

Zákon o svobodném přístupu k informacím nevymezuje žádné okruhy informací, na něž by měl žadatel nárok a musel tento nárok případně prokázat. Takové úvahy je možno uplatnit, jestliže někdo, kdo není účastníkem správního řízení, žádá o nahlédnutí do správního spisu. Vzhledem k tomu, že tak může získat i informace, k nimž by podle zákona o svobodném přístupu k informacím neměl přístup (např. obchodní tajemství, majetkové poměry osoby apod.), je zákonem umožněno, aby příslušný orgán v rámci správního uvážení zhodnotil odůvodněnost takového požadavku.⁸

Mlčenlivý starosta Hajan

Starosta jihomoravské obce Hajany si vykládal svoji povinnost poskytovat informace velice svérázně. Přes rok a půl vůbec nereagoval na žádosti o poskytnutí informací. To by samo o sobě nebylo až tak ojedinělé, ale hajanský starosta dokonce všechny došlé stížnosti nepostoupil svým nadřízeným, ale jednoduše je vyhodil. Vrcholem ovšem bylo, že podobně nakládal také s rozsudky soudu. Na obec se sneslo sedm žalob, některé jsou už ve fázi exekuce. Jednání starosty přišlo obec na víc než sto tisíc korun.⁹ Podobně reagovaly na žádosti o informace třeba Karlovy Vary.

Proč nám to úřady neulehčí a neinformují nás samy od sebe?

Některé základní informace musí úřady zveřejňovat samy od sebe – jde o základní informace o úřadu, výroční zprávy o informování veřejnosti, právní předpisy, přehled hlavních dokumentů, podle kterých postupují a poskytnuté informace, o něž žádali občané. To vše a další databáze můžete nalézt na internetu (více viz kapitolu Co lze najít na internetu).

České technické normy vydávané Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví jsou informacemi ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

⁸ Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 30. května 2003, sp. zn.: 373/2003/VOP/KČ

⁹ Viz anketa Otevřeno x zavřeno za rok 2007 na www.otevrete.cz

Pokud právní předpis stanoví požadavek dodržení tzv. normové hodnoty, je třeba za technické normy ve smyslu § 196 odst. 2 stavebního zákona z roku 2006 považovat i ty technické normy, které takovou hodnotu konkrétně stanoví.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 05. 2015, čj. 1 As 162/2014 – 63)

Jak se ptát

Jak o informace správně žádat?

Požádat o informace je možné telefonicky, e-mailem, osobním dotazem nebo písemně. Formu bychom měli volit podle složitosti dotazu. Všechny způsoby jsou ale podle zákona správné a příslušný úředník na ně musí odpovědět. U složitějších dotazů je nejjistější žádat písemně (doporučenou poštou), prostřednictvím datové schránky nebo e-mailem s elektronickým podpisem (to však pouze z hlediska možnosti prokázat doručení úřadu). E-mail je potřeba poslat na stanovenou adresu, většinou jde o adresu e-podatelný konkrétního úřadu.

Úřad by zpravidla měl odpovídat stejnou formou, jakou byl vznesen dotaz (na dotaz e-mailem tedy očekávejte také elektronickou odpověď, na písemnou odpověď dopisem apod.). Není to však pevné pravidlo a úřad může na váš email odpovědět klasickým dopisem. Pokud máte datovou schránku, měl by to respektovat a informace poslat skrze datovou schránku.¹⁰

Pozor! Povinnou součástí písemné žádosti je označení žadatele (jméno a datum narození, případně název právnické osoby a její IČ) a adresa (stačí elektronická).

Musím poslat svou žádost doporučeně nebo stačí obyčejný dopis nebo e-mail?

Pokud očekáváte spor, nechte si podání potvrdit (v podatelně nebo na poště, případně jej pošlete datovou schránkou nebo elektronicky se zaručeným podpisem). O informaci však můžete požádat i emailem. Pošlete email na adresu elektronic-

¹⁰ Více o datových schránkách na <https://www.datoveschranky.info/>

ké podatelny konkrétního úřadu.¹¹ Může se stát, že doručení e-mailu nebudete moci dostatečně prokázat, ovšem není to častý problém. Většinou totiž přijde automatické potvrzení z elektronické podatelny. Nebojte se toho, že se v tomto automaticky generovaném emailu píše, že musíte mít elektronický podpis. To pro žádosti o informace neplatí.

„Tato povinnost se však týká právě až rozhodování o odmítnutí žádosti a odvolacího řízení. Na iniciální úkon žadatele, tedy na podání žádosti o poskytnutí informací a její přijetí povinným subjektem, se však ust. 20 odst. 4 písm. a) a b) zákona o svobodném přístupu k informacím nevztahuje, neboť tyto úkony nelze podřadit ani pod odvolací řízení, ani pod rozhodování o odmítnutí žádosti. Soud tedy své úvahy uzavřel s tím, že jakkoliv je zřejmé, že na podání opravného prostředku proti rozhodnutí povinného subjektu se vztahuje ust. § 37 odst. 4 správního řádu, a takové podání tedy musí být opatřeno elektronickým podpisem, na samotné podání žádosti o poskytnutí informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím tato povinnost nedopadá. Žadatel tedy není povinen svou žádost, činí-li ji prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací, opatřit elektronickým podpisem, a povinný subjekt ji nemůže z důvodu absence takového podpisu odmítnout.“¹²

Musíme uvádět, proč o informace žádáme?

Zdůvodnění žádosti o informace zákony nevyžadují a nikdo to po vás nesmí chtít. Musí být pouze jasné, kdo se ptá, aby mohl dotázaný odpovědět.

Podle zákona o svobodném přístupu k informacím není žadatel povinen uvádět důvody svého dotazu. Povinný subjekt tudíž nemůže a nesmí jeho důvody zkoumat.¹³

¹¹ Adresář úřadů najdete např. zde <http://www.statnisprava.cz/>

¹² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2012, č. j. 8 A 52/2012-47

¹³ Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 11. 8. 201, sp. zn.: 5137/2010/VOP/KČ

Musím podávat žádost na formuláři?

Některé úřady zřídily pro usnadnění podávání žádostí formuláře, ty ale nejsou právně závazné. Často také obsahují řadu nadbytečných kolonek a vyzývají se tazatelů na údaje, které podle zákona nejsou povinni uvádět. Formulář můžete použít, ale nemusíte. Když jej vyplňujete, berte jej spíše jako pomůcku než povinnou osnovu.

Jakou očekávat odpověď

Můžeme si vyžádat zvláštní způsob poskytnutí informací, například fotokopie?

Žádáme-li o rozsáhlejší informace, máme právo si vyžádat jejich kopie na papírech nebo datových nosičích. Kopie si můžeme pořídit i sami např. digitálním fotoaparátem nebo jinou technikou. Nutí-li vás úředník k opisování dokumentů s tím, že na kopie nemáte právo, jde o závažné porušení zákona.

Úředníci by měli vždy preferovat poskytování informací elektronicky, pokud o ně zažádáte např. emailem nebo datovou schránkou.

Co dělat, nemám-li přístup k internetu ani do knihovny, a úřad mě tam odkázal?

Pokud úřad vámi požadovanou informaci má, byť už byla zveřejněna (vyvěšena, publikována), můžete trvat na jejím přímém poskytnutí – tedy předání či zaslání. Nemáte-li přístup k internetu, úřad vás kvůli tomu nesmí omezovat. Pokud jste ale žádost poslali elektronicky, může vám podle zákona č. 106/1999 Sb. úřad odpovědět jen tak, že vám pošle přímý odkaz na zveřejněnou informaci.

Je povinné informování na internetu?

Řada dílčích zákonů vyžaduje zveřejňování informací také na webových stránkách. Úřady jsou např. povinny provozovat elektronickou úřední desku a elektronickou podatelnu. Na internetu je povinné uveřejňování každoročních statistik o počtu příja-

tých žádostí o poskytnutí informací a způsobu jejich vyřízení.

Kolik stojí odpověď

Kolik stojí poskytnutí informací?

Úřady mohou požadovat úhradu materiálu, nezbytného k předání informací (tedy papírových kopií, disket, CD nebo DVD disků, poštovního apod.). Účtovat si mohou jen ceny obvyklé na trhu. Úřady nesmí požadovat žádné peníze za čas úředníků, strávený při vyhledávání informací, ani „nestandardní“ částky v řádu např. desítek korun za okopírovanou stránku. V každém případě platí, že slušné úřady poskytují informace bezplatně.¹⁴

Jak zjistíme výši úhrady za poskytnutí informace?

Všechny úřady mají ceník a mají povinnost ho zveřejnit.

Může úřad žádat úhradu nákladů za informaci na dobírku?

Ano, je to možné, ale pouze při poskytování informací o životním prostředí (podle zákona 123) a až po jejich vydání žadateli. V ostatních případech vám musí úřad výši úhrady oznámit ještě před poskytnutím (odesláním) informací. Můžete se pak rozhodnout, zda vám příslušná informace za vypočtenou částku opravdu stojí.

Kdy očekávat odpověď

Za jak dlouho nám informace poskytnou?

Všechny veřejné instituce by tak měly učinit co nejdříve, nejdéle však do 15 dní. Pokud se informace týká životního prostředí, lhůta může být podle zákona 123 do 30 dní. Lhůta může být částečně prodlou-

žena – proč ji prodlužuje a o kolik, musí úřad sdělit písemně předem (může to být v případech zvláště komplikovaných žádostí o informace, kdy úřad musí např. zpracovat rozsáhlou statistiku apod.). V praxi povinné subjekty často čekají do posledního dne, než informace pošlou, ačkoli pro to není důvod.

Doručení nebo předání poště?

Povinný subjekt poskytl včas požadované informace podle § 14 odst. 3 písm. c) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění účinném do 22. 3. 2006, nebo vydal rozhodnutí, kterým žádosti nevyhověl podle § 15 odst. 1 citovaného zákona, pokud příslušné písemnosti určené žadateli předal ve stanovené patnáctidenní lhůtě alespoň k doručení.¹⁵

Co dělat, odmítá-li úřad odpovědět

Jak postupovat, když úřad nespolupracuje?

Odmítá-li úřad reagovat na telefonické a slovní dotazy, je vhodné zaslat písemnou žádost. Neodpoví-li úřad ani na dopis, stěžujte si u nadřízeného úřadu. Pokud se požadované informace týkaly životního prostředí, nazvěte dopis odvoláním. Nepomůže-li ani to, můžete zvážit možnost žalovat postup úřadů u správního soudu.

Úřad se neozývá (podle 123)

Jestliže uplyne 30 dní a vy informaci neobdržíte, má se za to, že vám úřad odmítl informaci poskytnout. Poďte odvolání proti tomuto „fiktivnímu“ negativnímu rozhodnutí. Odvolání můžete podat do 90 dnů od marného uplynutí lhůty pro poskytnutí informace.

Úřad se neozývá (podle 106)

Když vám ani po 15 dnech nepřijde od úřadu žádná odpověď, podejte stížnost. Na stížnost máte 30 dnů.

¹⁴ Více o poplatcích za poskytování informací najdete na <http://www.infozazlato.cz/>

¹⁵ Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28.04.2009, čj. 4 As 55/2007-84

Co dělat, když úřad informace odmítne poskytnout?

Úřad musí takové rozhodnutí vydat písemně a uvést v něm, z jakého zákonného (tedy někde v zákonech napsaného) důvodu to udělal. Pokud s rozhodnutím nesouhlasíte, můžete se písemně odvolat na adresu téhož úřadu, který vám informace odmítl vydat.

Jak postupovat, když dostaneme jen část požadované informace?

Pokud úřad některé informace poskytne, ale zbytek vydat odmítne, musí i o sebemenším nevyhovění žádosti vydat rozhodnutí. Pokud „zapomene“ poskytnout část požadovaných informací, je to důvodem ke stížnosti (106) nebo odvolání (123).

Jak na kopie smluv

Informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, není selektivní sdělení obsahu smlouvy, nýbrž text smlouvy v její celistvosti jako takový. Jestliže žadatel požádal o poskytnutí informace kopií smlouvy, na jejíž obsah se nevztahuje ochrana obchodního tajemství, je povinný subjekt povinen pořídit fotokopii, případně jinak hodnověrným způsobem poskytnout žadateli obsah smlouvy v kompletní podobě.¹⁶

Některé údaje úřady mít musí

Skutečnost, zda měl povinný subjekt zákonem stanovenou povinnost danými údaji disponovat (například podle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, nebo podle správního řádu z roku 2004), je relevantní, zjistí-li povinný subjekt, že požadované informace již nemá, jelikož byly vymazány nebo odstraněny. V takovém případě musí informace, kterými byl povinen disponovat, opět vytvořit.¹⁷

Co dělat, když úřad kvůli utajení části dokumentu odepře zpřístupnit celek?

Úřad má možnost poskytnout informace po vyloučení právem chráněných údajů – zkrátka třeba začerní některé pasáže při poskytování kopie listiny nebo z audionahrávky vymaže některé pasáže. O tomto, že některé údaje vymazal a neposkytl vám je, musí úřad vydat písemné rozhodnutí. Proti němu se můžete odvolat.

Co máme do odvolání psát? Zvládneme to?

Především popište, kdo jste (jméno, datum narození, adresu, popřípadě název, IČ a adresu právnické osoby), a co se stalo. Uveďte, jaké rozhodnutí o odmítnutí informací chcete nechat zrušit a proč. Pro odmítnutí buď není žádný zákonný důvod (nebo ho ani úřad neuvedl), anebo uváděný důvod „neseďí“ na vaši žádost. Vzory a návody odvolání můžete najít v příloze. U „fiktivního“ rozhodnutí podle zákona 123 se do odvolání v podstatě píše jen to, že úřad pochybil, neposkytl informace a ani nevydal skutečné rozhodnutí, a proto ani neznáte řádně jeho obsah. Rozhodnutí je z těchto důvodů nepřezkoumatelné.¹⁸

Můžeme se o informace soudit?

Pokud vám nevyhověl ani odvolací orgán, můžete se obrátit se žalobou na správní soud. Žaloba musí být podána do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího orgánu.

U kterého soudu podat žalobu?

V prvním stupni jsou příslušné krajské soudy, v jejichž obvodu má sídlo odvolací orgán, jehož rozhodnutí musíte napadnout. O kasační stížnosti (opravný prostředek proti rozhodnutí krajského soudu) rozhoduje Nejvyšší správní soud v Brně.

Musíme mít u soudu advokáta?

¹⁶ Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 5. 2008, čj. 1 As 17/2008-67

¹⁷ Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 07. 04. 2015, čj. 6 As 136/2014 – 41

¹⁸ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2003, sp. zn. 6 A 25/2000.

V prvním stupni to není povinné. V každém případě zaplatíte soudní poplatek 2 000 Kč (který ovšem můžete „vyhrát“ zpátky).¹⁹ Najmutím advokáta se ovšem vaše šance u soudu zvyšují a rozhodně to doporučujeme. U Nejvyššího správního soudu už musíte mít advokáta povinně.

Které informace se neposkytují

Které informace nelze dostat?

Vedle citlivých údajů o osobách, utajovaných informací státního významu, obchodního tajemství nebo majetkových poměrů třetích osob úřady nemusejí (ale mohou, záleží na vůli úřadu) poskytovat vnitřní dokumenty (nejrůznější směrnice, kupř. pro služební cesty), informace předané třetími osobami dobrovolně (tyto osoby k tomu ovšem mohou dát souhlas), autorská díla, vynálezy apod. (záleží na použití informací a souhlasu jejich autorů), nezpracované informace a informace z neukončených řízení o deliktech a informace o neskončených soudních řízeních obecně (neposkytují se jen dočasně – dokud není příslušné řízení ukončeno).

Poskytují se informace z výběrových řízení?

Otevřenost veřejné správy je efektivním nástrojem pro boj s korupcí. Zákon o veřejných zakázkách žádné informace nechrání. Občané by měli mít k tomuto typu informací co nejširší přístup.

Co je to obchodní tajemství?

Jde o informace vztahující se k určitému podniku, v obchodním styku ceněné a běžně nedostupné, označené příslušným podnikem za tajemství a zároveň dosud utajované. Například přesnou technologii filtrů na komín plánované spalovny nám úřady neprozradí, název výrobce a princip zachycování škodlivých látek naproti tomu není možné tajit.

Odpoví úřad na dotaz, zda naše děti uvidí kvést ohroženou arniku horskou?

Úřady nemají povinnost odpovídat na dotazy směřující k názorům a budoucím rozhodnutím, ani vytvářet nové informace. Pokud budeme žádat např. studii, zabývající se možným přežitím arniky v přírodě, žádný úřad nám ji nezpracuje. Na neurčité otázky, neupřesníte-li je aspoň dodatečně, neočekávejte odpověď.

Můžeme se úřadů zeptat, kde v okolí roste léčivá arnika horská?

Žádný úřad, i kdyby měl tuto informaci vůbec k dispozici, ji nesmí poskytnout. Podle zákona 123 se neposkytují informace, jejichž zpřístupnění by mohlo mít nepříznivý vliv na životní prostředí (lidé by mohli lokality s chráněnými rostlinami vyplenit).

Dozvíme se, kdo v našem městě vypouští nejvíce dioxinů?

Informace o emisích do životního prostředí a jejich původcích se poskytují bez omezení – nelze argumentovat ochranou osobních údajů nebo obchodního tajemství. Příslušný úřad musí v konkrétním případě sdělit i komu a jakou udělil za poškozování prostředí pokutu (pokud řízení ještě není ukončeno, musí úřad alespoň sdělit, s kým jej vede a za jaký delikt).

Dozvíme se někde údaje o vlivech výrobků na životní prostředí a zdraví?

Spotřebitelské dotazy je dobré směřovat nejprve na ekologické či spotřebitelské poradny nevládních organizací. Poradí vám nejen jak šetrně prát či nakupovat, ale také jak se orientovat v informacích a značkách uváděných na výrobcích a podle toho případně volit šetrnější alternativy. Instituce jako krajská hygienická stanice, Státní zdravotní ústav nebo různé státní zkušebny jsou povinny odpovědět pouze v tom smyslu, jestli dané zboží není škodlivé, zda splňuje požadavky zákona, příp. jestli v dané oblasti existuje státem uznávaná náhrada nebo výrobce (např. ekologicky šetrný výrobek, certifikáty ISO).

¹⁹ Nevíte, jak si najít advokáta? Podívejte se na www.potrebujipravnik.cz

Můžeme žádat informace o probíhajícím stavebním nebo územním řízení?

Správní řád a stavební zákon umožňují nahlížet do spisu jen účastníkům řízení. Přesto můžete žádat o informace o probíhajícím řízení, i když nejste jeho účastníkem. Uvedené zákony neomezují obecný přístup k informacím, proto nepožadujte nahlížení do spisu, ale přímo kopie dokumentů ve spisu ke správnímu řízení obsažených.

PODLE JAKÉHO ZÁKONA POSTUPOVAT – 123 NEBO 106?

Základním kritériem při rozhodování, podle kterého zákona postupovat, je to, zda se v daném případě jedná o zpřístupňování informací o životním prostředí nebo o jiný typ informací. V definici (§ 2 písm. a) zákona č. 123/1998 Sb.) naleznete opravdu širokou paletu informací o stavu a vývoji životního prostředí, jeho složek, činnostech s vlivem na něj, včetně správních řízení a procedur jeho stav schopných ovlivnit. Mezi informace o životním prostředí se počítají také různé plány a strategické dokumenty všeho druhu. Pod pojmem je zařazen i stav veřejného zdraví a lidského života, jež ovlivňuje životní prostředí lidí; také stav kulturních a architektonických památek. Pod působnost zákona č. 123/1998 Sb. spadá i informování o zdrojích informací o životním prostředí a přírodních zdrojích (tzv. metainformace). Ostatní oblasti informování veřejnosti pokrývá obecný zákon o svobodném přístupu k informacím č. 106/1999 Sb. (viz § 2 odst. 3).

Otázku postupu podle příslušného zákona budete řešit nejčastěji v případě písemných žádostí o informace. Není vaší povinností do žádosti psát, podle jakého zákona se dotazujete (navíc můžete žádat o různé informace v rámci jedné žádosti). Praxe je ovšem taková, že označíte-li svoje podání jako žádost podle obecného zákona 106, úřad (nebo spíš úředník znalý většinou lépe „stošestky“) ji také tak vyřídí. Někdy se může stát, že úřad vaši žádost převede pod režim zákona 123 a vyřídí ji podle něj.

Zákon č. 106/1999 Sb. garantuje žadateli polo-
viční čekací lhůty při čekání na informace. Žádosti podle zákona č. 123/1998 Sb. zase nelze odmítat tak snadno (zákon omezuje některé obecné důvody pro odmítnutí, po žadateli nelze žádat předem finanční úhrady a už vůbec ne platby za vyhledávání informací. Každý zákon tak má z pohledu tazatelů své přednosti i nevýhody.

Není povinností žadatele o informace právně kvalifikovat, podle jaké zákonné normy se informací na povinném subjektu domáhá. Vzhledem k obecné zásadě správního řízení, podle níž rozhodující je obsah samotného podání účastníka řízení, nikoliv jeho (případně nesprávné) označení, nelze z hlediska postupu povinného subjektu při vyřízení předmětné žádosti považovat za závazný odkaz žalobce na zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, obsažený v označení jeho žádosti. I přes tento odkaz je úkolem žalovaného posoudit, o jaké informace se ve skutečnosti jedná a podle kterého právního předpisu má při jejich poskytnutí, event. odepření jejich zpřístupnění, postupovat. Dospěje-li povinný subjekt (ministerstvo) při takovém posouzení k závěru, že žádané informace nejsou informacemi o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů ve smyslu § 2 písm. a) zákona č. 123/1998 Sb., je namístě, aby žádost posoudil a rozhodl o ní na základě obecné právní úpravy týkající se práva na svobodný přístup k informacím, jež je obsažena v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.²⁰

²⁰ Podle rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27.04.2007, čj. 9 Ca 270/2004-39